

# Obsah

|                                                                    |           |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Předmluva .....</b>                                             | <b>11</b> |
| <b>Slovo úvodem .....</b>                                          | <b>12</b> |
| <b>Abstrakt.....</b>                                               | <b>16</b> |
| <b>Abstract .....</b>                                              | <b>17</b> |
| <b>Abstrakt.....</b>                                               | <b>18</b> |
| <b>Аннотация .....</b>                                             | <b>19</b> |
| <b>Akronymy a zkratky .....</b>                                    | <b>20</b> |
| <b>Slovník vybraných politologických pojmů.....</b>                | <b>22</b> |
| <b>1. Politická socializace a společenské vztahy .....</b>         | <b>38</b> |
| 1.1 Politická socializace .....                                    | 38        |
| 1.2 Prostředky socializace .....                                   | 38        |
| 1.3 Vztah k autoritě, vzdálenost moci a společenské vztahy.....    | 43        |
| 1.4 Vznik a stručná geneze politických teorií .....                | 45        |
| <b>2. Politika, politici, politologie a politologové .....</b>     | <b>48</b> |
| 2.1 Politika a společnost, pronikání politiky do společnosti ..... | 48        |
| 2.2 Strukturní prvky politiky .....                                | 50        |
| 2.3 Politika a zájem. Konflikt zájmu v politice.....               | 51        |
| 2.4 Trojdimenzionální angloamerické členění politiky .....         | 53        |
| 2.5 Prastaré téma: politika a morálka .....                        | 53        |
| 2.6 Politologie, základní politologické školy .....                | 55        |
| 2.7 Základní politologické obory .....                             | 56        |
| 2.8 Kdo je to vlastně politolog? .....                             | 57        |
| <b>3. Společnost a úrovně politického pole společnosti .....</b>   | <b>61</b> |
| <b>4. Moc jako centrální kategorie vědy o politice.....</b>        | <b>64</b> |
| 4.1 Moc – základní charakteristika .....                           | 64        |
| 4.2 Dvě stránky moci .....                                         | 66        |
| 4.2.1 Zdroje moci .....                                            | 66        |
| 4.3 Politická moc .....                                            | 66        |
| 4.4 Jak rozumět pojmu moci v politice.....                         | 67        |
| 4.5 Formy politické moci.....                                      | 67        |
| 4.6 Totální moc .....                                              | 67        |
| 4.7 Moc a politikové .....                                         | 67        |
| 4.8 Moc a morálka .....                                            | 71        |
| <b>5. Samospráva .....</b>                                         | <b>75</b> |
| 5.1 Samospráva .....                                               | 75        |
| 5.2 Vztah státu a samosprávy .....                                 | 75        |
| 5.3 Územní samospráva .....                                        | 76        |
| 5.4 Teorie samosprávy .....                                        | 76        |

|                                                                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>6. Stát a společnost, funkce a úkoly státu, územní organizace moderního státu, státní orgány .....</b> | <b>79</b>  |
| 6.1 Co je stát? .....                                                                                     | 79         |
| 6.2 Stát a společnost .....                                                                               | 82         |
| 6.3 Klasické typologie státu .....                                                                        | 82         |
| 6.4 Suverenita státu a státní moc .....                                                                   | 83         |
| 6.5 Úkoly a funkce státu .....                                                                            | 84         |
| 6.6 Státní mechanismus .....                                                                              | 85         |
| 6.7 Státní aparát .....                                                                                   | 85         |
| 6.8 Centralismus, centralizace a decentralizace .....                                                     | 85         |
| 6.9 Systém a funkce veřejné správy .....                                                                  | 86         |
| 6.10 Centralizovaná státní správa .....                                                                   | 86         |
| 6.11 Decentralizovaná státní správa .....                                                                 | 87         |
| <b>7. Evropská unie: blízký i vzdálený stát .....</b>                                                     | <b>90</b>  |
| 7.1 Evropské společenství .....                                                                           | 90         |
| 7.2 Čtyři svobody .....                                                                                   | 91         |
| 7.3 Evropská společenství .....                                                                           | 92         |
| 7.4 Kodaňská kritéria a rozšiřování ES .....                                                              | 92         |
| 7.5 Evropská unie: blízký i vzdálený stát .....                                                           | 95         |
| 7.6 Jak vlastně Evropská unie funguje? .....                                                              | 97         |
| 7.7 Schengenský prostor .....                                                                             | 101        |
| 7.8 Eurozóna .....                                                                                        | 103        |
| <b>8. Politické systémy .....</b>                                                                         | <b>112</b> |
| 8.1 Systémy a režimy .....                                                                                | 112        |
| 8.2 Politické systémy .....                                                                               | 113        |
| 8.3 Eastonův model politického systému .....                                                              | 113        |
| 8.4 Příklady přetížení politického systému požadavky .....                                                | 119        |
| 8.5 Demokratický a pluralistický politický systém .....                                                   | 121        |
| 8.6 Nedemokratické politické systémy .....                                                                | 121        |
| 8.7 Komunistický politický systém .....                                                                   | 121        |
| 8.8 Fašistický politický systém .....                                                                     | 122        |
| 8.9 Kategorizace politických systémů .....                                                                | 125        |
| <b>9. Demokracie .....</b>                                                                                | <b>128</b> |
| 9.1 Co je demokracie .....                                                                                | 128        |
| 9.2 Dvě základní charakteristiky demokracie .....                                                         | 130        |
| 9.2.1 Vztah demokracie a pluralismu .....                                                                 | 130        |
| 9.3 Britská a holandská demokracie – modelový příklad vztahu demokracie a pluralismu .....                | 130        |
| 9.4 Formy a podoby demokratického rozhodování .....                                                       | 132        |
| 9.5 Test demokracie .....                                                                                 | 134        |
| 9.6 Totalita – protiklad demokracie .....                                                                 | 135        |

|                                                                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>10. Počínají si média jako strážci demokracie? .....</b>                                                    | <b>138</b> |
| 10.1 Svobodný tisk – jedním z hlavních rysů správy věcí veřejných .....                                        | 138        |
| 10.2 Masová média, politika a informační společnost .....                                                      | 138        |
| 10.3 Vztah médií k demokracii a správě věcí veřejných .....                                                    | 139        |
| 10.4 Zkorumpovaná politická elita – a bezúhonní novináři .....                                                 | 140        |
| 10.5 Začarovaný kruh a možné zdroje manipulace strážců demokracie .....                                        | 141        |
| 10.6 Globalizace médií, „třetí revoluce“ v komunikaci.....                                                     | 143        |
| 10.7 Řízení zpráv, politický marketing a spin .....                                                            | 143        |
| <b>11. Volby, hlasování a nehlasování, nevolič.....</b>                                                        | <b>146</b> |
| 11.1 Teorie racionální a společenské volby .....                                                               | 146        |
| 11.2 Jak dospějeme k volebnímu rozhodnutí.....                                                                 | 148        |
| 11.3 Přehled některých technik volební reprezentace (typy volební formule)....                                 | 150        |
| 11.4 Druhy voleb .....                                                                                         | 150        |
| 11.5 Volby v České republice .....                                                                             | 151        |
| 11.6 Jak lze rozdělit voliče .....                                                                             | 151        |
| 11.7 Otázka zní: proč se z lidí stávají nevoliči a proč nehlasují? .....                                       | 152        |
| 11.8 Sociodemografické důvody .....                                                                            | 152        |
| 11.9 Psychologické důvody .....                                                                                | 153        |
| 11.10 V čem spočívá nebezpečí být nevoličem.....                                                               | 154        |
| 11.11 Politická stratifikace a nevoliči .....                                                                  | 155        |
| <b>12. Titáni české politiky. Co ukázaly výsledky voleb<br/>v roce 2013, 2014 a 2021 .....</b>                 | <b>158</b> |
| 12.1 Titáni české politiky.....                                                                                | 158        |
| 12.1.1 Profesor Václav Klaus .....                                                                             | 159        |
| 12.1.2 Ing. Miloš Zeman .....                                                                                  | 167        |
| 12.2 Co ukázaly výsledky voleb v roce 2013 a 2014 .....                                                        | 183        |
| 12.3 Jak se projevil swing voličů při prezidentských volbách v roce 2013? .....                                | 184        |
| 12.4 Jak se projevil swing voličů při mimořádných parlamentních volbách<br>v České republice v roce 2013 ..... | 186        |
| 12.5 Jak se projevil swing voličů při volbách do evropského parlamentu 2014 ....                               | 192        |
| 12.6 Jsou na místě obavy o férový průběh podzimních voleb<br>do Sněmovny v České republice? .....              | 194        |
| 12.7 Výsledky voleb v roce 2021, podvod na voličích? .....                                                     | 195        |
| <b>13. Politické strany. Pozice opozice. ....</b>                                                              | <b>200</b> |
| 13.1 Politická strana .....                                                                                    | 200        |
| 13.2 Typy politických stran.....                                                                               | 201        |
| 13.3 Funkce politických stran .....                                                                            | 201        |
| 13.4 Rozpory a konsensus ve straně .....                                                                       | 203        |
| 13.5 Systémy politických stran.....                                                                            | 203        |
| 13.6 Charakteristiky a kategorizace politických stran .....                                                    | 205        |
| 13.7 Základní typy stranických jednotek .....                                                                  | 206        |

|            |                                                                                                   |            |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 13.8       | Rozdíl mezi vládní a opoziční činností politických stran .....                                    | 208        |
| 13.9       | Pozice opozice .....                                                                              | 209        |
| 13.10      | Opozice s několika politickými stranami .....                                                     | 209        |
| 13.11      | Proč někteří lidé nechtějí být členy politické strany .....                                       | 211        |
| 13.12      | Jak je to s byrokratickým aparátem politické strany .....                                         | 211        |
| 13.13      | Strany ve vládě a v opozici .....                                                                 | 211        |
| <b>14.</b> | <b>Politici aktéři: aktivní občan, agregativní politické strany<br/>a nátlakové skupiny .....</b> | <b>214</b> |
| 14.1       | Aktivita a aktivní občan .....                                                                    | 214        |
| 14.2       | Jak a proč lidé pracují v politických stranách .....                                              | 214        |
| 14.3       | Politické strany .....                                                                            | 216        |
| 14.4       | Nátlakové skupiny .....                                                                           | 216        |
| 14.5       | Typy nátlakových skupin v 21. století .....                                                       | 217        |
| <b>15.</b> | <b>Politický vůdce. Titáni a trpaslíci (české) politiky. ....</b>                                 | <b>220</b> |
| 15.1       | Jak se stát politickým vůdcem? .....                                                              | 220        |
| 15.2       | Jakým způsobem se provádí výběr politických vůdců? .....                                          | 222        |
| 15.3       | Profesionální politik a sociální vůdce .....                                                      | 223        |
| 15.4       | V čem spočívá abnormálnost politické aktivity .....                                               | 224        |
| 15.5       | Schéma vztahů dokumentující abnormálnost politických aktivit .....                                | 225        |
| <b>16.</b> | <b>Byrokracie. Vztah byrokracie k tvorbě politiky. ....</b>                                       | <b>228</b> |
| 16.1       | Byrokracie a její úloha .....                                                                     | 228        |
| 16.2       | Rysy byrokracie podle M. Webera .....                                                             | 229        |
| 16.3       | Úloha byrokracie .....                                                                            | 231        |
| 16.4       | Udržování politické stability .....                                                               | 233        |
| 16.5       | Modely byrokracie .....                                                                           | 233        |
| 16.6       | Model racionální správy .....                                                                     | 234        |
| 16.7       | Model mocenského bloku .....                                                                      | 235        |
| 16.8       | Model nadměrné nabídky byrokracie .....                                                           | 235        |
| 16.9       | Důsledky byrokratizace správní činnosti v moderní společnosti .....                               | 236        |
| 16.10      | Negativní důsledky byrokracie .....                                                               | 237        |
| 16.11      | Dopady byrokracie na byrokrata .....                                                              | 239        |
| 16.12      | Demokratická kritika byrokracie .....                                                             | 241        |
| 16.13      | Byrokracie, technokracie a tvorba politiky .....                                                  | 242        |
| 16.14      | Do jaké míry ovlivňují byrokraté výběr politiků .....                                             | 246        |
| <b>17.</b> | <b>Veřejná správa .....</b>                                                                       | <b>248</b> |
| 17.1       | Způsoby výkonu veřejné správy .....                                                               | 248        |
| 17.2       | Centralizace .....                                                                                | 249        |
| 17.3       | Decentralizace .....                                                                              | 249        |
| 17.4       | Systém veřejné správy .....                                                                       | 249        |
| 17.5       | Funkce veřejné správy .....                                                                       | 250        |
| 17.6       | Subsidiarita ve veřejné správě .....                                                              | 250        |
| 17.6.1     | Slabina při uplatňování subsidiarity v praxi .....                                                | 251        |

|            |                                                                       |            |
|------------|-----------------------------------------------------------------------|------------|
| 17.7       | Centralizovaná státní správa.....                                     | 252        |
| 17.8       | Decentralizovaná státní správa.....                                   | 252        |
| 17.9       | Územní samospráva.....                                                | 253        |
| 17.10      | Federace.....                                                         | 253        |
| 17.11      | Unitární stát.....                                                    | 254        |
| <b>18.</b> | <b>Politická kultura .....</b>                                        | <b>256</b> |
| 18.1       | Co je kultura v užším a širším smyslu? .....                          | 256        |
| 18.2       | Kultura v širším významu.....                                         | 257        |
| 18.3       | Kultura a civilizace.....                                             | 258        |
| 18.4       | Politická kultura a její aspekty .....                                | 259        |
| 18.5       | Společenské souvislosti politické kultury .....                       | 263        |
| 18.6       | Demografie společnosti .....                                          | 264        |
| 18.7       | (Ne)vědění a (ne)vzdělanost a jejich vliv na kulturu společnosti..... | 265        |
| <b>19.</b> | <b>Úloha armády a její vztah k politice .....</b>                     | <b>270</b> |
| 19.1       | Armáda. Vojenská diktatura.....                                       | 270        |
| 19.2       | Jakými režimy jsou vojenské diktatury .....                           | 272        |
| 19.3       | Jaké jsou rozdíly mezi demokracií a armádou?.....                     | 273        |
| 19.4       | Armáda je specifickou institucí určenou především k válčení .....     | 274        |
| 19.5       | Armáda jako zájmová a profesionální skupina .....                     | 276        |
| 19.6       | Armáda jako alternativa civilní vlády .....                           | 276        |
| 19.7       | Za jakých okolností je armáda zárukou vnitřního pořádku? .....        | 277        |
| 19.8       | Je kontrola nad armádou nutná?.....                                   | 277        |
| 19.9       | Kdy se armáda ve společnosti chápe moci? .....                        | 278        |
| 19.10      | Možnosti k převzetí moci vojáky .....                                 | 279        |
| <b>20.</b> | <b>Policie a politika .....</b>                                       | <b>282</b> |
| 20.1       | Pořádek a řád .....                                                   | 282        |
| 20.2       | Policie .....                                                         | 282        |
| 20.3       | Policie a politika .....                                              | 283        |
| 20.4       | Úkoly a role policie ve společnosti .....                             | 283        |
| 20.5       | Politická kontrola a odpovědnost policie .....                        | 285        |
| 20.6       | Policie České republiky (PČR).....                                    | 285        |
| 20.7       | Trestný čin .....                                                     | 288        |
| <b>21.</b> | <b>Terorismus, radikalismus a separatismus .....</b>                  | <b>292</b> |
| 21.1       | Teror a jeho projevy.....                                             | 292        |
| 21.2       | Terorismus a destrukce násilí .....                                   | 292        |
| 21.3       | Teroristický útok .....                                               | 295        |
| 21.4       | Státní terorismus .....                                               | 296        |
| 21.5       | Terorismus na území České republiky.....                              | 297        |
| 21.6       | Sebevražední náboženští fanatici .....                                | 298        |
| 21.7       | Džihád.....                                                           | 303        |
| 21.8       | Co je islám?.....                                                     | 305        |
| 21.9       | Islám a politika .....                                                | 307        |

|                                                                                                   |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 21.10 Co je Korán? .....                                                                          | 307        |
| 21.11 Turecká politika a islám .....                                                              | 309        |
| 21.12 Historický radikalismus, separatismus a extremismus .....                                   | 310        |
| <b>22. Klíčoví aktéři rodícího se nového multipolárního řádu:</b>                                 |            |
| <b>Mezi mírotvorbou a mocenskou rivalitou.....</b>                                                | <b>314</b> |
| 22.1 USA a situace na Ukrajině .....                                                              | 314        |
| 22.2 Situace na Ukrajině pohledem Ruska .....                                                     | 337        |
| 22.3 Severoatlantická aliance a její názor na Ukrajinu.....                                       | 350        |
| 22.4 Situace na Ukrajině pohledem Česka .....                                                     | 353        |
| <b>23. Rodí se nový multipolární řád s širokým dopadem .....</b>                                  | <b>335</b> |
| 23.1 Geopolitická rizika zdroj nestability .....                                                  | 355        |
| 23.1.1 Svět čelí vážným latentním konfliktům .....                                                | 360        |
| 23.1.2 Aktuální bezpečnostní megatrendy.....                                                      | 361        |
| 23.1.3 Nový světový řád je ze své podstaty multipolární a nestabilní.....                         | 366        |
| 23.1.4 Nové globální bezpečnostní prostředí.....                                                  | 368        |
| 23.1.5 Dva bloky a několik center.....                                                            | 369        |
| 23.1.6 Přístup hlavních aktérů k bezpečnosti .....                                                | 370        |
| 23.2 Fragilitní (křehké) státy a nové mocenské uspořádání .....                                   | 382        |
| 23.3 Nové výzvy .....                                                                             | 384        |
| 23.3.1 Nové výzvy a Severoatlantická aliance .....                                                | 385        |
| 23.4 Geoeconomická fragmentace v plném proudu.....                                                | 388        |
| 23.5 Zelený úděl a jeho nevyhnutelný nezdar .....                                                 | 388        |
| 23.6 De-globalizace a nové ekonomické bloky .....                                                 | 390        |
| 23.6.1 Možné ekonomické bloky budoucnosti a jejich dopady<br>na obchod a mezinárodní vztahy ..... | 390        |
| 23.7 Vliv digitálních technologií a umělé inteligence na změnu rizik.....                         | 391        |
| 23.8 Kybernetická bezpečnost jako nová oblast národních<br>i mezinárodních priorit .....          | 392        |
| 23.9 Novodobá železná opona .....                                                                 | 393        |
| 23.10 Kdo bude na tahu?.....                                                                      | 394        |
| <b>Závěr .....</b>                                                                                | <b>399</b> |
| <b>Conclusion.....</b>                                                                            | <b>400</b> |
| <b>Abschluss .....</b>                                                                            | <b>401</b> |
| <b>Заключение .....</b>                                                                           | <b>402</b> |
| <b>Seznam pramenů a odborné literatury .....</b>                                                  | <b>403</b> |
| <b>Rejstřík .....</b>                                                                             | <b>415</b> |
| <b>Přílohy .....</b>                                                                              | <b>421</b> |
| <b>Autor .....</b>                                                                                | <b>432</b> |